

Faglig vejledning om kvalitetsvurdering af tema uddannelse og beskæftigelse

Til socialtilsynenes vurdering af
kvaliteten i tilbud på voksenområdet

Viden til gavn

Indhold

Indledning	3
Læsevejledning	3
Vejledningens vidensgrundlag.....	4
Centrale pointer om temaets relevans.....	5
1. Sociale tilbud har et medansvar for borgernes uddannelse og beskæftigelse.....	6
2. Uddannelse og beskæftigelse er centralt i en helhedsorienteret indsats.....	6
3. Uddannelse og beskæftigelse er et vigtigt element i borgernes recovery-proces	7
4. Tilbud kan arbejde recovery-orienteret med borgernes uddannelse og beskæftigelse.....	7
Relevante tilgange til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse	8
1. Systematisk fokus på temaet i den recovery-orienterede rehabiliterende indsats.....	9
2. Motivation og tro på borgernes muligheder for uddannelse og beskæftigelse	10
3. Støtte til at identificere relevante og opnåelige mål.....	11
4. Støtte til udvikling af personlige og sociale kompetencer	12
5. Støtte til at deltage i meningsfulde aktiviteter	13
6. Støtte borgerne i samarbejdet med relevante aktører	14
7. Understøtte at medfølgende børn er i dag- eller grundskoletilbud.....	15
Brug af kvalitetsmodellen ved vurdering af uddannelse og beskæftigelse	16
Særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud omfattet af temaet	16
1. Alene tilbud inden for lovgivningens rammer er omfattet.....	16
2. Sociale tilbuds egne aktiviteter er ikke omfattet	17
3. Omfanget af borgernes uddannelse eller beskæftigelse har ikke betydning.....	17
Anbefalinger til kvalitetsvurderingen af temaet.....	18
Anbefalinger til bedømmelse af indikatorerne.....	18
Anbefalinger til vurdering af kriteriet.....	21
Andre forhold der kan inddrages i kvalitetsvurderingen.....	22
Anbefalinger til vurderingen af temaet.....	23
Vil du vide mere?	24
Referencer	25

Indledning

Denne faglige vejledning om uddannelse og beskæftigelse er Social- og Boligstyrelsens anbefalinger til socialtilsynets vurdering af kvalitetsmodellens tema 1 i forhold til sociale tilbud på voksenområdet.

Baggrunden for vejledningen er, at der har vist sig at være nogle udfordringer forbundet med socialtilsynets vurderinger af temaet både i forhold til, hvordan temaet er relevant, og hvad der er meningsfuldt at inddrage og lægge vægt på i kvalitetsvurderingen.

For at understøtte en ensartet, systematisk og faglig kompetent vurdering af temaet giver denne vejledning viden om og anbefalinger til følgende:

- » Hvorfor er uddannelse og beskæftigelse et relevant tema for alle tilbud – uanset hvilke udfordringer og problemstillinger borgerne har?
- » Hvordan kan sociale tilbud på voksenområdet arbejde relevant med uddannelse og beskæftigelse?
- » Hvordan bør særlige former for uddannelses- og beskæftigelsestilbud forstås?
- » Hvordan bør kvalitetsmodellen bruges i vurderingen af sociale tilbuds arbejde med uddannelse og beskæftigelse?

Læsevejledning

Afsnit 1: *Centrale pointer om temaets relevans* formidler viden om, hvorfor det er relevant for alle tilbud at arbejde understøttende med uddannelse og beskæftigelse.

Afsnit 2: *Relevante tilgange til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse* beskriver, hvordan tilbuddene kan arbejde systematisk med at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse.

I afsnit 3: *Særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud omfattet af tema 1* præciserer, hvad der forstås ved særlige former uddannelse og beskæftigelse, og hvordan det har betydning for kvalitetsvurderingen.

I afsnit 4: *Brug af kvalitetsmodellen ved vurdering af uddannelse og beskæftigelse* giver konkrete anbefalinger til kvalitetsvurderingen på indikator-, kriterie- og temaniveau.

I afsnit 5: *Andre relevante forhold, der kan inddrages i kvalitetsvurderingen*, giver anbefalinger til, hvilke andre forhold, end indikatorerne, der kan inddrages for at nuancere vurderingen.

Vejledningens vidensgrundlag

Vejledningen bygger på publikationer fra Social- og Boligstyrelsen, herunder nationale retningslinjer (1; 2) og faglige anbefalinger (3; 4; 5; 6), samt undersøgelser, evalueringer mv., der er lavet i forbindelse med udarbejdelse af disse retningslinjer og anbefalinger (7; 8). Derudover er der hentet inspiration i casemanagement metoderne CTI, ACT og ICM samt de beskæftigelsesrettede indsatser Individuel Placement Support (IPS) og JobFirst. De anvendte publikationer er primært relateret til botilbud til mennesker med svære psykiske vanskeligheder, hjemløse boformer, sociale stofmisbrugsbehandlingstilbud og krisecentre, idet erfaringerne viser, at udfordringer med vurdering af tema uddannelse og beskæftigelse navnlig er relateret til disse tilbudstyper og målgrupper. Udgangspunktet er dog, at de faglige anbefalinger er generelle og således også er relevante for og kan anvendes på hele voksenområdet, herunder handicapområdet. Vejledningen er udarbejdet i forlængelse af en stikprøve, som Auditfunktionen gennemførte i 2020 (9) og undersøgelsen "Sociale tilbuds arbejde med temaet Uddannelse og beskæftigelse", udarbejdet af VIVE i 2021 (8).

Centrale pointer om temaets relevans

Et centralt mål med den sociale indsats er, jf. kvalitetsmodellen, at borgerne i videst muligt omfang inkluderes i samfundslivet, og her er uddannelse og beskæftigelse et vigtigt element. Derfor er uddannelse og beskæftigelse et vigtigt tema – uanset målgruppe. Nogle sociale tilbud og tilsynskonsulenter kan dog have svært ved at se relevansen i, at tilbud skal understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse. Det kan bunde i, at uddannelse og beskæftigelse ikke anses som muligt for borgere med komplekse problemer, og at tilbuddene mangler kompetencer og redskaber til at understøtte borgerne. Det kan også hænge sammen med en opfattelse af, at opgaver og ansvar for borgernes uddannelse eller beskæftigelse ikke ligger hos tilbuddene selv, men derimod hos andre aktører. Desuden kan kravet om, at tilbud skal have fokus på uddannelse og beskæftigelse, opleves som modstridende med en recovery-orienteret tilgang.

På den baggrund fremhæves fire centrale pointer om, hvorfor det er relevant for alle sociale tilbud at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse. De fire pointer er:

1. Sociale tilbud har et medansvar for borgernes uddannelse og beskæftigelse
2. Uddannelse og beskæftigelse er centralt i en helhedsorienteret indsats
3. Uddannelse og beskæftigelse er vigtigt for borgernes recovery
4. Sociale tilbud kan arbejde recovery-orienteret med uddannelse og beskæftigelse

1. Sociale tilbud har et medansvar for borgernes uddannelse og beskæftigelse

Et centralt mål med den sociale indsats er, jf. kvalitetsmodellen, at borgerne i videst muligt omfang inkluderes i samfundslivet, og her er uddannelse og beskæftigelse et vigtigt element. Alle parter omkring borgerne – også de sociale tilbud – har et medansvar for, at målet nås, og at så mange borgere som muligt kommer i uddannelse og beskæftigelse. Selvom borgernes tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse også afhænger af andre aktører og af forhold, som tilbuddene ikke direkte har indflydelse på, har tilbuddene en væsentlig opgave. Derfor vurderes sociale tilbud på, om borgerne er i uddannelse eller beskæftigelse.

Kombineret jobfokus og socialfaglig indsats

Der er en stigende erkendelse af, at udsatte ledige har brug for en indsats, der kombinerer jobfokus og socialfaglig støtte i en integreret indsats. I indsatsen skal et vedvarende jobfokus sikre, at borgerne får fodfæste på arbejdsmarkedet ved at komme i gang på en ordinær arbejdsplads ud fra tanken om, at man bedst bliver klar til arbejdsmarkedet på en arbejdsplads med jobopgaver, kollegaer mv. Parallelt skal den sociale støtte sikre fastholdelse på arbejdspladsen ved at hjælpe borgeren til at håndtere de barrierer, borgerne kan opleve, står i vejen for en plads på arbejdsmarkedet (10).

2. Uddannelse og beskæftigelse er centralt i en helhedsorienteret indsats

Borgere i sociale tilbud har ofte flere problematikker, som har betydning for deres livssituation, og jf. serviceloven (12) er det et bærende princip, at indsatser skal være helhedsorienterede og sammenhængende. Det indebærer, at indsatserne skal være rettet mod borgernes samlede situation og problemstillinger, herunder også uddannelse og beskæftigelse.

Fokus på job og uddannelse i rusmiddelbehandling

Forskning i rusmiddelbehandling viser, at manglende tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelsesinstitutioner udgør væsentlige barrierer i forhold til ophør eller reduktion af forbrug af stoffer og øger risikoen for tilbagefald. Derfor er det vigtigt, at behandlingen ikke kun er rettet mod misbruget, men mod borgerens samlede situation, herunder uddannelse og beskæftigelse (11).

3. Uddannelse og beskæftigelse er et vigtigt element i borgernes recovery-proces

De fleste borgere drømmer om at have et meningsfuldt liv, hvor man har noget at stå op til, tjener sine egne penge og oplever at bidrage og høre til, hvilket uddannelse og beskæftigelse er en vigtig løftestang for. Uddannelse og beskæftigelse kan give en væsentlig forbedret livskvalitet, en oplevelse af at være produktiv, nyttig og være en, der bidrager. Det øger den enkeltes selvværd, selvtillid og oplevelse af selvbestemmelse, og er dermed et vigtigt fundament for borgernes recovery (3; 8; 12). Beskæftigelse kan derfor være et vigtigt middel til at sikre, at udsatte borgere kan komme sig og opnår recovery.

Uddannelse og beskæftigelse er vigtigt i en recovery-proces

Personer med alvorlig psykisk lidelse vurderer, at beskæftigelse og uddannelse er det vigtigste led i deres recovery-proces (13; 16).

4. Tilbud kan arbejde recovery-orienteret med borgernes uddannelse og beskæftigelse

Det kan opleves som modsætningsfuldt, at tilbuddene bedømmes på, om de opstiller mål i forhold til borgernes uddannelse og beskæftigelse samtidigt med, at det anbefales, at tilbuddene arbejder recovery-orienteret. I en recovery-orienteret indsats er det den enkelte borgers egne håb, ønsker og drømme, der sætter retningen for indsatsen, hvilket ikke nødvendigvis er et mål, relateret til uddannelse og beskæftigelse.

Her er det en vigtig pointe, at mens borgeren er ekspert på eget liv, så har medarbejderne i tilbuddene en vigtig opgave i at bidrage med et fagligt perspektiv på borgerens situation (3; 16). Den faglige indsats kan handle om at respektere og arbejde ud fra borgerens eget syn på og viden om, hvad der skal til for at komme tættere på uddannelse eller beskæftigelse samtidig med, at medarbejderne med udgangspunkt i deres faglige viden og erfaring kan motivere, guide og støtte borgerne i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

For kvinder på krisecentre er job og uddannelse afgørende

Uddannelses- og arbejdsmarkedstilknytning er et af de fokusområder, som kvinder på krisecentre finder særligt relevant at arbejde med (14). At uddanne sig og arbejde kan styrke både selvværd og handleevne, hvilket er afgørende for at skabe varige ændringer i kvindernes livssituation (15).

Relevante tilgange til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse

Det er forskelligt, hvordan tilbud kan arbejde relevant med borgernes uddannelse og beskæftigelse afhængig af typen af tilbud og målgruppen. Der er dog en række tilgange, som understøtter en systematisk indsats, og som Social- og Boligstyrelsen anbefaler, at socialtilsynet inddrager. Det kan således udgøre forhold der, ud over indikatorerne, kan være relevante at inddrage i vurderingen af, om tilbuddene understøtter borgernes fulde potentiale i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

Relevante tilgange til understøttelse af uddannelse og beskæftigelse:

5. Systematisk fokus på temaet i den recovery-orienterede rehabiliterende indsats
6. Motivation og tro på borgerens muligheder for uddannelse og beskæftigelse
7. Støtte til at identificere relevante og opnåelige delmål
8. Støtte til udvikling af personlige og sociale kompetencer
9. Støtte til at deltage i meningsfulde aktiviteter
10. Støtte til samarbejde med relevante aktører
11. Understøtte at medfølgende børn er i dag- eller grundskoletilbud

1. Systematisk fokus på temaet i den recovery-orienterede rehabiliterende indsats

I recovery-orienteret rehabilitering er den enkelte borgers egne mål i fokus, og der arbejdes med de indsatser, som borgeren selv ønsker støtte til. Alle borgere har ikke nødvendigvis uddannelse og beskæftigelse som et formuleret mål, eller andre mål, som er direkte relateret til dette. Det betyder ikke, at uddannelse og beskæftigelse er irrelevant for dem. Borgerne kan have svært ved at formulere mål for uddannelse eller arbejde og/eller mangle tro på egne evner og muligheder. Medarbejderne kan her bidrage med et fagligt, ressourcefokuseret perspektiv på borgernes situation og har en væsentlig opgave i at italesætte, respektere og arbejde ud fra den enkelte borgers egne valg, samtidig med at medarbejderne med udgangspunkt i deres faglige viden, indsigt og erfaring, guider, hjælper og motiverer borgerne i forhold til uddannelse og beskæftigelse (3; 16).

En forudsætning for, at sociale tilbud kan arbejde målrettet med uddannelse og beskæftigelse er, at ledelsen har fokus på temaet og prioriterer det, som et vigtigt indsatsområde. Det er blandt andet vigtigt, at ledelsen skaber rum for faglig sparring, så medarbejderne løbende kan drøfte udfordringer og dele succes historier omkring borgernes uddannelse og beskæftigelse (6).

Et systematisk arbejde med uddannelse og beskæftigelse understøttes af, at medarbejderne har relevante kompetencer. Det kan f.eks. være medarbejdere med særlig uddannelsesmæssig baggrund, fx socialrådgiver med viden om lovgivning og indsatser på beskæftigelsesområdet eller medarbejdere med efteruddannelse i relevante metoder, f.eks. Motiverende Interview (MI) (27) eller social færdighedstræning. Det kan også være medarbejdere med viden om og erfaring med at arbejde recovery- og ressourcorienteret, og med at motivere og bringe udsatte borgere nærmere til uddannelse og beskæftigelse.

Målrettet arbejde med uddannelse og beskæftigelse kræver rum til faglig refleksion

Støtten til borgere med store udfordringer i forhold til uddannelse og beskæftigelse er en kompleks opgave. At arbejde målrettet med temaet kan kræve ændring af mindset og adfærd blandt medarbejdere, hvilket kan fordre en kulturforandring, som ledelsen skal stå i spidsen for. Det er derfor vigtigt, at ledelsen skaber rum for faglig refleksion. Medarbejderne skal løbende kunne drøfte udfordringer og gode løsninger, dele succes historier og synliggøre gode resultater, så der opbygges en fælles tro på, at borgerne kan komme i uddannelse eller beskæftigelse (26).

2. Motivation og tro på borgernes muligheder for uddannelse og beskæftigelse

Borgernes egne vanskeligheder er langt fra den eneste barriere for at komme i uddannelse eller beskæftigelse. Stigmatisering fra omgivelserne, utilstrækkelig støtte og manglende tro på borgernes muligheder har også en væsentlig negativ betydning (13).

Forskning peger på, at medarbejderens tro på borgernes muligheder for at komme i uddannelse eller beskæftigelse øger sandsynligheden for, at borgerne rent faktisk kan komme i uddannelse eller beskæftigelse med omkring 30 procent (3).

Borgere, der har været langt fra arbejdsmarkedet i flere år, kan også selv mangle tro på egne evner og muligheder. Her er det vigtigt, at medarbejderne anerkender den enkelte borgers situation og perspektiv, men samtidig motiverer borgeren ved at støtte borgeren i at afdække egne ressourcer og kompetencer. Det sker ved at tale med borgeren om, hvordan kompetencerne kan anvendes, og hvilke muligheder borgeren har for beskæftigelse eller uddannelse. Den motiverende samtale er en velegnet metode til dette ligesom en narrativ og systemisk tilgang til dialog med borgerne kan hjælpe både borgere og medarbejdere med at nedbryde fastlåste forståelser af borgerne og deres muligheder (3).

Systemiske og narrative tilgange til uddannelse og beskæftigelse

En narrativ og systemisk tilgang til dialog kan hjælpe borgeren med at nedbryde fastlåste forståelser af sig selv og sine muligheder, herunder forståelsen af, at det aldrig vil være muligt at komme i arbejde og få øjnene op for alternative og mere nuancerede og positive fortællinger om sig selv og sine omgivelser. Tilgangen kan også hjælpe medarbejderne med at nedbryde fastlåste forståelser af borgerne og deres muligheder i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Eksempler på systemiske og narrative metoder er systemisk coaching, narrativ samtale og livshistoriefortællinger (3; 28; 29).

3. Støtte til at identificere relevante og opnåelige mål

Alle sociale tilbud vurderes på, i hvilken grad de i samarbejde med borgerne opstiller mål i forhold til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse. Det vil sige mål, der er relevante inden for rammerne af tilbuddets indsats. Det er således ikke tilbuddenes opgave at opstille mål for borgernes uddannelse eller beskæftigelse, da dette er anbringende eller visiterende kommuners ansvar.

Ønsker, håb og drømme kan være langsigtede og virke uoverskuelige at opnå. Det er derfor vigtigt, at tilbuddene støtter den enkelte borger i at identificere de mindre skridt, som borgeren skal tage hen imod uddannelse og beskæftigelse, og hjælper borgeren til at formulere mål, som er konkrete og opnåelige inden for en overskuelig fremtid. Det kan give borgeren en oplevelse af fremgang og succes, når målene nås. I et recoveryperspektiv er det også vigtigt, at målene er formuleret med borgernes egne ord, da dette er afgørende for borgernes ejerskab og motivation for at nå målene (3).

For borgere i uddannelse eller beskæftigelse kan målene omhandle støtte i hverdagen til f.eks. at møde stabilt eller støtte til samarbejdet med uddannelsesinstitutionen eller arbejdspladsen. For andre borgere kan målene handle om støtte til at afsøge muligheder for uddannelse eller beskæftigelse, eller der kan være tale om mål relateret til de måske små skridt, der kan være nødvendige at tage hen imod uddannelse og beskæftigelse, f.eks. at få rutiner og struktur på hverdagen, blive i stand til at tage offentlig transport eller styrke nødvendige kompetencer gennem et kursus i social færdighedstræning.

Uddannelse og beskæftigelse som fast element i afdækning

Arbejdet med at støtte borgerne i at identificere relevante og opnåelige mål understøttes af, at tilbuddet anvender systematiske redskaber til afdækning af borgernes ressourcer og udfordringer, hvor uddannelse og beskæftigelse er et fast element. Nogle af de mest anvendte metoder på hjemløseområdet er Udredning og Plan, ASI-forsorg og Forandringskompasset (4). Metoderne tager udgangspunkt i livsdomæner eller dimensioner i borgerens livssituation, herunder uddannelse og beskæftigelse. UngMap eller VoxenMap er validerede redskaber i social stofmisbrugsbehandling til afdækning af borgerens sociale, psykiske og fysiske udfordringer. Afdækningen anvendes til udarbejdelse af behandlingsplan og dokumentation af udviklingen i borgerens situation over tid. Her indgår uddannelse og beskæftigelse som et fast element (2).

4. Støtte til udvikling af personlige og sociale kompetencer

Mange borgere vil have behov for støtte til at udvikle personlige og sociale kompetencer, som er nødvendige for at kunne indgå i uddannelse eller beskæftigelse.

Støtten vil ofte være en integreret del af tilbuddets rehabiliterende indsats med at styrke borgernes ressourcer og kompetencer til at indgå i samfundet. Støtten til udvikling af personlige og sociale kompetencer kan dog også foregå som mere afgrænsede (behandlings)forløb, som varetages af særligt uddannet personale. Social færdighedstræning (SFT) er et eksempel på et afgrænset forløb med fokus på træning af sociale færdigheder. En analyse af SFT viser, at metoden i samspil med socialpædagogisk støtte kan bidrage til, at mennesker med svære psykiske lidelser kommer tættere på uddannelse og deltager mere i aktive beskæftigelsesindsatser (17).

Social færdighedstræning

Social færdighedstræning (SFT) er en metode, der kan bringe udsatte borgere tættere på uddannelse og beskæftigelse. SFT foregår som et undervisnings- og træningsforløb, hvor formålet er at forbedre borgerens forståelse af mellemmenneskelige signaler og træne deltagerens sociale handlekompente. Metoden støtter dermed borgeren i at blive reintegreret i samfundslivet ved at øge, den enkeltes kognitive evner og sociale handlemuligheder. Flere kommuner tilbyder SFT til eksempelvis borgere inden for socialpsykiatrien. Social- og Boligstyrelsen tilbyder implementeringsunderstøttelse til kommuner, der ønsker at implementere indsatsen, herunder gratis kurser til medarbejdere (17).

5. Støtte til at deltage i meningsfulde aktiviteter

Deltagelse i aktiviteter, som er meningsfulde for den enkelte borger, kan give borgeren en oplevelse af at være produktiv, nyttig og en følelse af at bidrage. Det er et væsentligt fundament for recovery, fordi det øger den enkelte borgers selvværd, selvtillid og oplevelse af selvbestemmelse. Gennem aktiviteter kan borgeren blive motiveret til at være aktiv og få struktur i hverdagen. Aktiviteterne kan bidrage til, at borgeren bliver opmærksom på egne ressourcer og udvikler nødvendige kompetencer i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Tilbuddene kan støtte den enkelte borger i at undersøge, hvilke aktiviteter der kan give borgeren en oplevelse af en meningsfuld hverdag, samtidig med at disse aktiviteter understøtter borgeren i at komme tættere på uddannelse eller beskæftigelse (3).

Deltagelse i aktiviteter uden for tilbuddet, såsom netværksgrupper, fritidsaktiviteter eller frivilligt arbejde, kan give borgerne andre sociale netværk og en oplevelse af at være en del af det omkringliggende samfund. Det kan samtidig være et redskab til at introducere borgerne til aktiviteter, som kan benyttes efter opholdet i tilbuddet.

For nogle borgere kan uddannelse og beskæftigelse være et mere langsigtet udviklingsmål. Et meningsfuldt liv kan i nogle perioder, handle om at få opbygget en rolig og stabil hverdag med meningsfulde aktiviteter indenfor tilbuddets rammer (7). Sådanne aktiviteter, fx sociale aktiviteter, ADL-træning mv. er ofte en integreret del af det rehabiliterende arbejde med at styrke borgernes ressourcer og kompetencer til at indgå i samfundet uden for tilbuddet. Aktiviteterne kan således være vigtige ift. at styrke borgernes parathed og muligheder for uddannelse og beskæftigelse.

Aktiviteter kan reducere kaos, stress og impulsadfærd

I undersøgelsen Livet på hjemløseboformer (18) peger flere borgere på, at det er centralt at have noget at stå op til for at komme videre i livet, og at beskæftigelsesrettede aktiviteter hjælper til at få nogle rutiner og holdepunkter ind i hverdagen. Rutiner og struktur skaber forudsigelighed og genkendelighed i borgerens hverdag, som kan bidrage til at reducere kaos, stress og impulsadfærd hos borgeren, hvilket på samme tid er helt essentielt for forebyggelsen af vold og voldsomme episoder. Rutiner og aktiviteter bidrager samtidig til at udvikle borgerens ressourcer og selvhjulpethed, hvilket kan føre til, at borgeren på sigt vil opleve øget kontrol over eget liv (empowerment).

6. Støtte borgerne i samarbejdet med relevante aktører

Borgere i sociale tilbud har ofte flere problematikker, som tilsammen spiller ind på borgernes livssituation, herunder borgernes muligheder i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Dette medfører samarbejde med flere forskellige parter, f.eks. arbejdsplads, uddannelsessted eller jobcenter, misbrugsbehandling, sundhedsvæsen mv., og mange borgere oplever særlige udfordringer med koordinering mellem disse indsatser. Hvis borgerne skal lykkes med at komme i uddannelse eller beskæftigelse, er det vigtigt, at uddannelses- eller beskæftigelsesindsatsen er samstemt med borgerens øvrige indsatser og livssituation i det hele taget. Tilbuddene har derfor en vigtig opgave med at støtte borgerne i samarbejdet og understøtte, at der for den enkelte borger er sammenhæng på tværs af indsatser.

Det kan handle om at støtte den enkelte borger i at skabe overblik over møder, indsatser og aktiviteter. Det kan også handle om at hjælpe borgeren med at forberede sig på og følge borgeren til møder og aftaler med arbejdsgiver, uddannelsessted, jobcentre mv. I møderne kan det f.eks. handle om at støtte borgeren til at få sagt det, borgeren ønsker, der bliver sagt, og hjælpe borgeren med, at den nye viden bliver forstået og husket i det videre forløb (3). I samarbejdet med relevante parter kan tilbuddet også bidrage med relevant viden om borgerens livssituation, kompetencer, interesser og ressourcer.

Støtte i kontakten til kommunen

Noget af det borgere i § 110-boformer udtrykker, at de har mest behov for, er hjælp til kontakten til kommunen. Det handler både om hjælp til at navigere i systemet samt værdisen i, at en medarbejder ledsager og støtter borgeren ved mødet med kommunale myndigheder. Det viser en undersøgelse fra Ankestyrelsen (19). § 110-boformer kan understøtte borgerne i samarbejdet med jobcenter, fx ved at bidrage til beskrivelse af borgerens funktionsniveau eller understøtte, at borgeren tilbydes relevante beskæftigelsesrettede tilbud eller aktivering, under hensyn til borgerens ønsker og ressourcer (5).

Fleere kommuner anvender relationel koordinering som inspiration til metoder og arbejdsgange, der kan styrke koordinering og samarbejde på tværs af indsatser (3). Tilbuddene kan også understøtte koordination i borgernes indsatser ved, at aktiviteter, behandling mv. afvikles på tidspunkter, hvor det ikke går ud over borgernes uddannelse eller beskæftigelse (30).

Samarbejdsmodel om uddannelse og beskæftigelse på hjemløseområdet

På hjemløshedsområdet arbejder flere kommuner med samarbejdsmodellen "Vejen til uddannelse og beskæftigelse", som har særligt fokus på at understøtte, at den unge/borgeren skal komme i eller fastholdes i uddannelse eller beskæftigelse gennem et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde. Samarbejdsmodellen opstiller fælles mål omkring uddannelse og beskæftigelse på tværs af forvaltninger, borgerens netværk og borgeren selv. Den kan også omfatte øvrige dimensioner i borgerens liv, såsom bolig, økonomi, psykisk og fysisk helbred, forbrug af rusmidler og netværk (5).

7. Understøtte at medfølgende børn er i dag- eller grundskoletilbud

Dagtilbud eller skole til medfølgende børn på voksentilbud, f.eks. krisecentre, skal indgå i socialtilsynets kvalitetsvurdering.

Der er forskellige muligheder for, at et barn kan være i dagtilbud eller få undervisning, når barnet flytter med sin mor på krisecenter. Barnet kan enten fortsætte på i sit sædvanlige dagtilbud eller sin sædvanlige skole, barnet kan flytte til et dagtilbud eller en skole i nærheden af krisecentret, eller barnet kan gå i dagtilbud eller få undervisning på krisecentret.

Børn i den undervisningspligtige alder bør så vidt muligt gå i skole og modtage undervisning uden for krisecentret. Dels er det godt for børnene at komme ud af krisecentret, fordi samværet med andre børn er med til at bringe den usikre situation lidt på afstand. Dels kan muligheden for at fortsætte i sin sædvanlige skole give kontinuitet i en ellers svær hverdag.

40 pct. af børn på krisecentre er i undervisningsalderen

Lidt over halvdelen af kvinder på krisecentre har ledsagende børn med sig (21), og heraf er ca. 40 pct. i skolealderen (22). En kortlægning fra 2013 viser, at 32 pct. af de børn, der bor på krisecenter, fortsætter i deres egen skole, og 22 pct. begynder i en skole nær krisecentret, 5 pct. undervises internt på krisecentret, 3 pct. får anden undervisning, og 9 pct. får slet ikke undervisning.

Der er stor forskel på, hvordan børnene har det, og hvordan deres situation påvirker deres muligheder for at gå i skole. Nogle børn og unge er i mindre grad påvirkede og er hurtigt klar til at komme i skole. Andre er traumatiserede, har fysiske og psykiske mén eller er vrede, bange eller angst og i psykisk krise. Dog er de under alle omstændigheder samtidig også helt almindelige børn, der har brug for en helt almindelig hverdag, og som har ret og pligt til at få undervisning (20).

Skolegang og dagtilbud uden for krisecentret kan være forbundet med forskellige udfordringer. Det kan bl.a. betyde, at barnet får længere transporttid, hvis krisecentret ligger i en anden kommune end den, hvor barnet ellers bor. Der kan desuden være udfordringer i forhold til barnets og morens sikkerhed, fordi der kan være risiko for, at en voldelig far kan opsøge barnet eller moren på skolen eller i dagtilbuddet. Skolegang og dagtilbud kan derudover være kompliceret af forskellige juridiske og økonomiske forhold (20).

For at understøtte, at medfølgende børn er i dagtilbud eller skole, er det vigtigt, at krisecentre har faste procedurer omkring medfølgende børn, herunder så tidligt som muligt indleder en dialog med kvinderne og deres børn om deres situation i forhold til dagtilbud og undervisning. Kvinderne kan have behov for støtte til at få genetableret en hverdag med faste rutiner for sig selv og sine børn, de kan have behov for støtte til at få børnene sendt afsted om morgenen eller støtte til børnenes transport. Krisecentre kan endvidere understøtte medfølgende børn ved at have medarbejdere, som kan bistå med skolearbejde, hvis det er nødvendigt.

Brug af kvalitetsmodellen ved vurdering af uddannelse og beskæftigelse

Nedenfor følger Social- og Boligstyrelsens anbefalinger til brug af kvalitetsmodellen ved vurderingen af Uddannelse og beskæftigelse. Herunder udfoldes det først, hvilken forståelse af uddannelse og beskæftigelse, socialtilsynet bør tage udgangspunkt i. Derefter følger anbefalinger til bedømmelse af indikatorerne og vurderingen af kriteriet samt tema.

Særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud omfattet af temaet

Mange borgere på sociale tilbud har behov for uddannelses- og beskæftigelsestilbud, hvor der tages særlige hensyn. Socialtilsynet bør derfor ikke alene vægte ordinære tilbud, men også forskellige for-mer for særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud samt aktivitets- og samværstilbud. Samtidig er det dog væsentligt, at særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud samt aktivitets- og samværstilbud ikke forstås for bredt.

Social- og Boligstyrelsen anbefaler på den baggrund, at socialtilsynet anvender følgende forståelse af særlige uddannelses- og beskæftigelsestilbud samt samværs- og aktivitetstilbud:

12. Alene tilbud inden for lovgivningens rammer er omfattet
13. Sociale tilbuds egne aktiviteter er ikke omfattet
14. Omfanget af borgernes uddannelse eller beskæftigelse har ikke betydning

1. Alene tilbud inden for lovgivningens rammer er omfattet

Særlige uddannelsestilbud omfatter kun tilbud såsom Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (STU), specialundervisning for voksne og jobrettet voksen- og efteruddannelse (VEU).

Særlige beskæftigelsestilbud omfatter kun tilbud såsom beskyttet beskæftigelse efter servicelovens § 103, særligt tilrettelagt beskæftigelsesforløb efter servicelovens § 104, stk. 2.

Samværs- og aktivitetstilbud omfatter kun tilbud inden for rammerne af servicelovens § 104.

Det er dermed alene ovenstående typer af tilbud, der bør tillægges vægt ved bedømmelsen af indikator 1. b.

2. Sociale tilbuds egne aktiviteter er ikke omfattet

Aktiviteter på eller uden for tilbuddet, som tilbuddene selv iværksætter, bør ikke anses som særlige former for uddannelses- eller beskæftigelsestilbud eller samvær- og aktivitetstilbud. Det kan f.eks. være undervisning, som et tilbud selv har etableret, recovery-skole/-kurser, sociale, kreative eller fysiske aktiviteter, ADL-træning og lignende.

Sådanne aktiviteter bør dermed ikke tillægges vægt ved bedømmelsen af indikator 1. b, med mindre de ligger inden for en formel lovgivningsmæssig ramme, f.eks. § 103 eller § 104. Aktiviteterne kan dog være relevante i forhold til at styrke borgernes forudsætninger, parathed og muligheder for uddannelse eller beskæftigelse. De kan dermed udgøre nogle af de andre forhold, som det kan være relevant at inddrage i vurderingen af kriteriet.

3. Omfanget af borgernes uddannelse eller beskæftigelse har ikke betydning

Uddannelse og beskæftigelse kan have forskelligt omfang, og kan variere fra få timer om ugen til fuld tid (31). Omfanget bør derfor ikke være afgørende for, hvad der forstås som uddannelse eller beskæftigelse, og bør dermed ikke have betydning for bedømmelsen af indikator 1.b. Dette gælder dog ikke grundskoletilbud, herunder særlige tilbud som f.eks. specialundervisning, hvor omfanget er fastsat ved lov.

Anbefalinger til kvalitetsvurderingen af temaet

Social- og Boligstyrelsen har nedenstående anbefalinger til socialtilsynets vurdering af henholdsvis indikatorerne, kriteriet og temaet.

Anbefalinger til bedømmelse af indikatorerne

Generelle principper for bedømmelse af indikatorerne

Indikatorerne er tegn på, at den kvalitet, der er udtrykt i kriteriet, forekommer i praksis. Indikatorerne er de konkrete forhold, som socialtilsynene skal se efter, når de skal vurdere, i hvilken grad tilbuddet opfylder kriteriet. Indikatorerne kan ses som udvalgte nedslagspunkter eller særlige opmærksomhedspunkter. Indikatorerne bedømmes efter ordlyd, dvs. så objektivt som muligt, og bedømmes altså ikke relativt i forhold til tilbudstype eller målgruppe.

Hver indikator gives i forlængelse af den skriftlige bedømmelse en værdi (score) for opfyldelsesgraden. Formålet med scorerne er at skabe overblik over kvalitetsvurderingen og tydeliggøre udviklingspunkter samt mangler i kvaliteten, hvilket kan bruges i dialogen med tilbuddet.

Anbefalinger til bedømmelse af indikator 1.a

Socialtilsynet skal ved indikator 1.a bedømme, i hvilken grad tilbuddet i samarbejde med de enkelte borgere opstiller konkrete, individuelle mål i forhold til at understøtte borgernes skolegang, uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud, og i hvilken grad der følges op på målene.

Mål i forhold til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse

Formuleringen af indikator 1.a skal tydeliggøre, at tilbuddene forventes at opstille mål i forhold til at *understøtte* borgernes uddannelse og beskæftigelse, der er relevante inden for tilbuddets rammer. Det kan både være mål i forhold til at understøtte, at borgere fastholdes i den uddannelse eller beskæftigelse, de allerede er i, eller mål i forhold til at understøtte borgere i at nå dertil.

Ved bedømmelse af indikator 1.a anbefales følgende:

- » Alle delelementer i indikatoren bør bedømmes.
- » Bedømmelsen bør alene afspejle, i hvilken grad indikatoren er opfyldt. Årsager til eller forklaringer på eventuelle mangler i opfyldelsen bør ikke have betydning for bedømmelsen af indikatoren.
- » Hvis socialtilsynet vurderer, at forklarende forhold er relevante og har betydning, bør det adresseres på kriterieniveau.
- » I bedømmelsen bør socialtilsynet både vægte, om der opstilles mål i forhold til at understøtte borgere, der er i uddannelse eller beskæftigelse og mål, der skal understøtte borgere i at komme i uddannelse eller beskæftigelse.

Forhold, Socialtilsynet kan tillægge vægt ved bedømmelsen af indikator 1.a:

- » I bedømmelsen af, i hvilken grad målene er opstillet i samarbejde med borgerne kan socialtilsynet lægge vægt på, om målene er formuleret med borgernes egne ord, om de opleves som relevante for borgerne, og om borgerne er motiveret for at nå dem.
- » I bedømmelsen af, hvorvidt målene er konkrete og individuelle kan socialtilsynet lægge vægt på, om der er tale om mål, der er opnåelige inden for en overskuelig fremtid.
- » I bedømmelsen af, i hvilken grad tilbuddene følger op på målene i samarbejde med borgerne kan socialtilsynet lægge vægt på, om tilbuddet anvender systematiske redskaber til opfølgning, hvor uddannelse og beskæftigelse er et fast element.

Anbefalinger til bedømmelse af indikator 1.b

Socialtilsynet skal ved indikator 1.b bedømme, om borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud, og om medfølgende børn på voksertilbud er i dag- eller skoletilbud.

Ved bedømmelse af indikator 1. b anbefales følgende:

- » Indikatoren bør alene bedømmes ud fra, om borgerne er i uddannelse eller beskæftigelse – uanset tilbuddets karakter og målgruppe. Årsager til eller forklaringer på, hvorfor nogle borgere eventuelt ikke er i uddannelse eller beskæftigelse, bør ikke have betydning ved bedømmelsen af indikatoren.
- » Hvis socialtilsynet vurderer, at forklarende forhold er relevante og har betydning, bør det adresseres i vurderingen af kriteriet.
- » Ved bedømmelsen bør kun vægtes borgere, som er i uddannelses-, beskæftigelses eller aktivitets- og samværstilbud. Det kan både være ordinære eller særlige former for tilbud, men det skal være inden for rammer af gældende lovgivning. Det samme gælder for dag- og grundskoletilbud for medfølgende børn på voksertilbud.
- » Omfanget af borgernes uddannelse, beskæftigelse eller aktivitets- og samværstilbud bør ikke have betydning for bedømmelsen.

Anbefaling til scorer for indikator 1.b

- » Alle borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud – i meget høj grad opfyldt (5)
- » Størstedelen af borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud – i høj grad opfyldt (4)
- » Halvdelen af borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud – i nogen grad opfyldt (3)
- » Få af borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud – i lav grad opfyldt (2)
- » Meget få/ingen af borgerne er i uddannelse, beskæftigelse eller samværs- og aktivitetstilbud – i meget lav grad opfyldt (1)

Borgere med folkepension

I nogle tilbud kan der være borgere, der modtager folkepension og, for hvem formel beskæftigelse dermed ikke er relevant. Det anbefales, at socialtilsynet tager hensyn til det ved bedømmelsen af indikatoren, således at indikatorerne ikke bedømmes lavere alene på grund af (nogle af) borgernes alder. Dette bør fremgå meget tydeligt af bedømmelsen.

Borgere med førtidspension

Beskæftigelse er for nogle borgere med førtidspension relevant. Borgere, der modtager førtidspension må gerne arbejde, og det kan være afgørende for livskvaliteten. Det kan fx være i et job med løntilskud, eller i et § 103 eller § 104 tilbud. Det kan således godt være relevant, at tilbuddene arbejder på at understøtte borgere på førtidspension i forhold til beskæftigelse.

Det anbefales derfor, at socialtilsynet ikke lader det påvirke bedømmelsen af indikatorerne, hvis nogle borgere modtager førtidspension.

Socialtilsynet bør i dialogen med tilbuddet gøre det tydeligt, hvordan og hvorfor bedømmelsen foretages på denne måde.

Borgere, der er midlertidigt fraværende fra deres uddannelse eller beskæftigelse

Nogle borgere er under uddannelse eller i arbejde, men må være midlertidigt fraværende som følge af det tilbud, de modtager. Det kan for eksempel være borgere i misbrugsbehandling eller kvinder på krisecenter. Hvis borgerne kan vende tilbage til uddannelsen eller arbejdet efter endt behandling/ophold, betragtes borgerne som værende i uddannelse eller beskæftigelse. Det samme gælder, hvis borgere har orlov eller er sygemeldt fra deres uddannelse eller beskæftigelse, fx på grund af indlæggelse.

Dagtilbud og skole til medfølgende børn på voksentilbud

Socialtilsynet skal som et element af indikator 1.b. bedømme, om medfølgende børn på voksentilbud er i dag- eller grundskoletilbud. Dette kan f.eks. være relevant på krisecentre, hvor ca. 50 pct. af kvinderne har børn med. Dag- eller grundskoletilbud forstås her som almene eller særlige dag- eller skoletilbud inden for lovgivningens rammer, hvilket vil sige tilbud uden for krisecentret. Pasning eller undervisning, som mødrene eller krisecentret selv forestår, vægtes ikke ved bedømmelse af indikatoren. Børn, som har et dag- eller skoletilbud, som de under opholdet er midlertidigt fraværende fra, anses som at være i dag- eller skoletilbud.

Anbefalinger til vurdering af kriteriet

Generelle principper for vurdering af på kriterieniveau

Kriterierne er mål for indsatsen, som tilbuddet forventes at leve op til. Vurderingen af kriterierne foretages på baggrund af bedømmelsen af indikatorerne under kriteriet. Derudover kan socialtilsynet inddrage og tillægge andre forhold vægt, som er relevante set i forhold til tilbuddets karakter og målgruppe.

Socialtilsynet skal ved kriterie 1 vurdere, om tilbuddene støtter borgerne i at udnytte deres fulde potentiale i forhold til skolegang, uddannelse og beskæftigelse (kriterie 1).

Til vurdering af kriterie 1 anbefales følgende:

- » Bedømmelsen af indikatorerne bør afspejles i vurderingen af kriteriet. Lave bedømmelser bør dermed afspejles som mangler ved opfyldelsen af kriteriet.
- » Socialtilsynet kan inddrage andre relevante forhold end indikatorerne i vurderingen af kriteriet, hvilket i mange tilfælde vil kunne nuancere og målrette vurderingen til det enkelte tilbud.
- » Hvis andre forhold inddrages, bør disse klart fremgå, ligesom det bør være tydeligt, hvordan de vægter i vurderingen af kriteriet.

At understøtte borgernes fulde potentiale

Socialtilsynet skal vurdere, om tilbuddene støtter borgerne i at udnytte deres fulde potentiale i forhold til skolegang, uddannelse og beskæftigelse (kriterie 1). I formuleringen "fulde potentiale" ligger dels en tro på, at alle borgere har et potentiale i forhold til uddannelse og beskæftigelse; dvs. muligheder og evner, som kan udvikle sig. Formuleringen afspejler endvidere, at det er forskelligt fra borger til borger, hvad den enkeltes fulde potentiale er. Dermed er det også forskelligt, hvilken støtte der er relevant, og hvad der skal til, for at kriteriet kan siges at være opfyldt.

Andre forhold der kan inddrages i kvalitetsvurderingen

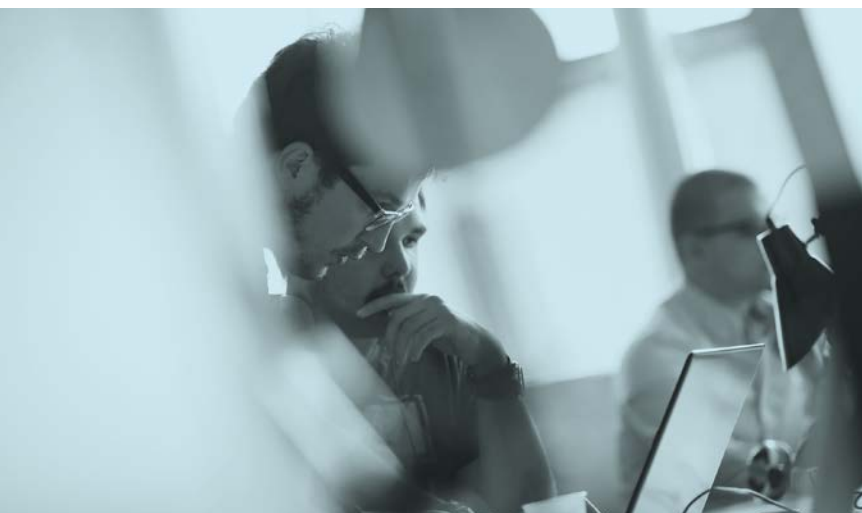
Det er forskelligt, hvordan tilbud kan arbejde relevant med at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse, afhængigt af tilbuddets karakter og målgruppe. Indikatorerne skal bedømmes og indgå i vurderingen. De afspejler dog ikke nødvendigvis alle relevante aspekter af tilbuddenes indsats. Derfor har socialtilsynet mulighed for at inddrage andre relevante forhold end indikatorerne, når kriteriet skal vurderes. Det er socialtilsynets vurdering, hvilke andre forhold der er relevante. Social- og Boligstyrelsen anbefaler, at socialtilsynene tager stilling til dette, da inddragelse af andre forhold kan nuancere og målrette kvalitetsvurderingen til de konkrete tilbud.

Andre relevante forhold kan, jf. temateksten, være:

- » Tilbuddets tilgang til og forståelse af temaets vigtighed
- » Tilbuddets arbejde med at understøtte borgernes parathed og muligheder
- » Tilbuddets arbejde med koordination og samarbejde
- » I vurderingen kan der tages udgangspunkt i afsnittene "Vigtige pointer om temaets relevans" og "Relevante tilgange til at understøtte borgernes uddannelse og beskæftigelse".

Andre relevante forhold kan nuancere kvalitetsvurderingen

Bedømmelsen af indikatorerne afspejler ikke nødvendigvis alt relevant i tilbuddenes arbejde med uddannelse og beskæftigelse. Social- og Boligstyrelsen anbefaler derfor, at socialtilsynet tager stilling til, om inddragelse af andre relevante forhold kan nuancere og målrette kvalitetsvurderingen til de konkrete tilbud.

Anbefalinger til vurderingen af temaet

Generelle principper for vurdering på temaniveau

Kvalitetsvurderingen på temaniveau er en generel og konkluderende vurdering af kvaliteten af tilbuddets indsats inden for temaet. Vurderingen afspejler bedømmelserne af indikatorer og kriterier og eventuelt andre relevante forhold, som socialtilsynet har inddraget i vurderingen. Da kvalitetsvurderingen på temaniveau er tilgængelig på Tilbudsportalen, skal vurderingen kunne læses og forstås uafhængigt af kvalitetsvurderingen på de andre niveauer.

Jf. kvalitetsmodellen, er kriterierne mål, som tilbuddene forventes at opfylde, og indikatorerne er forhold, som *skal* indgå i kvalitetsvurderingen. Kommuner og andre, som læser temavurderingerne, bør derfor som minimum kunne se, hvordan socialtilsynet har forholdt sig til disse forhold.

Til vurdering på temaniveau anbefales følgende:

- » Temavurderingen skal kunne læses og forstås uafhængigt af kvalitetsvurderingen på de andre niveauer og bør være formuleret, så både tilbud og kommuner kan anvende vurderingen konkret.
- » Socialtilsynet bør tydeligt konkludere på, i hvilken grad tilbuddet understøtter borgernes fulde potentiale i forhold til uddannelse og beskæftigelse (kriterie 1). Socialtilsynet bør herunder konkludere på tilbuddets kvalitet i forhold til at opstille mål, jf. indikator 1.a og i hvilken grad borgerne er i uddannelse eller beskæftigelse, jf. indikator 1.b.
- » Lave bedømmelser af indikatorerne bør afspejles som mangler ved kvaliteten.
- » Hvis andre forhold end indikatorerne er inddraget, bør det være tydeligt i temavurderingen, hvilke forhold der er tale om. Det bør også fremgå, hvordan disse forhold har betydning for tilbuddets kvalitet inden for temaet.

Vil du vide mere?

Hvis du er interesseret i mere viden, relateret til anbefalingerne i denne vejledning, anbefaler Social- og Boligstyrelsen nedenstående.

- » *Sociale tilbuds arbejde med temaet, uddannelse og beskæftigelse.* VIVE 2021.
- » *Faglig ledelse af en recovery-orienteret rehabiliterende indsats.* Social- og Boligstyrelsen, 2021.
- » *Faglige pejlemærker for kvalitet i bostøtten.* Social- og Boligstyrelsen, 2021.
- » *Faglige anbefalinger til § 110 boformers socialfaglige indsats.* Social- og Boligstyrelsen, 2020.
- » *Guideline til socialtilsynene vedr. stofmisbrugsbehandling.* Social- og Boligstyrelsen, 2021.
- » *Undersøgelse om vold i nære relationer 2022. En kvantitativ undersøgelse om brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante rådgivningstilbud til voldsudsatte personer.* Social- og Boligstyrelsen 2022.
- » *Børn og unge på krisecenter skal også i skole – undervisning til børn og unge på krisecentre.* Undervisningsministeriet, 2014.

Referencer

1. Social- og Boligstyrelsen. *Nationale retningslinjer for indsatsen mod hjemløshed*. 2020.
2. Social- og Boligstyrelsen. *Nationale retningslinjer for social stofmisbrugsbehandling*. 2020.
3. Social- og Boligstyrelsen. *Faglige pejlemærker for kvalitet i bostøtten*. 2021.
4. Social- og Boligstyrelsen. *Faglige anbefalinger til god praksis på § 110 boformer: Borgernes udredning og plan*. 2019.
5. Social- og Boligstyrelsen. *Faglige anbefalinger til § 110 boformernes socialfaglige indsats*. 2020.
6. Social- og Boligstyrelsen. *Faglig ledelse af recovery-orienteret rehabiliterende indsats: Syv retningsgivende principper for faglig ledelse i socialpsykiatrien*. 2021.
7. Rasmussen, Pernille Skovbo, et al. *Kvalitet på botilbud – Et litteraturstudie om kvalitet på botilbud for mennesker med psykiske vanskeligheder*. s.l. : Social- og Boligstyrelsen (VIVE), 2020.
8. Kleif, Helle Bendix og Amilon, Anna (2021). *Sociale tilbuds arbejde med temaet uddannelse og beskæftigelse*. s.l. : VIVE.
9. Social- og Boligstyrelsen. *Socialtilsynets vurdering af temaet uddannelse og beskæftigelse*. 2020.
10. Social- og Boligstyrelsen og Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. *Guide – Social støtte i overgang til og fastholdelse i job*. 2020.
11. JOBRUS. *Sammenhængende job-, uddannelses- og rusmiddelindsats*. s.l. : Metodecentret: Center for Innovation & Metodeudvikling, 2021.
12. Kjær, Agente Aslaug, et al. *Kvalitet i bostøtte – Et litteraturstudie om kvalitet i bostøtte til mennesker med psykiske vanskeligheder i egen bolig*. s.l. : Social- og Boligstyrelsen (VIVE), 2020.
13. Christensen, Thomas Nordahl. *Hvordan kan socialpsykiatriske tilbud arbejde med at hjælpe borgere med svær psykisk ledelse i uddannelse eller beskæftigelse? – Erfaringer fra et klinisk randomiseret forsøg med IPS*. *slideplayer.dk*. [Online] 2022. <https://slideplayer.dk/slide/17705425/>.
14. Deloitte. *CTI for kvinder på krisecenter – Metodemanual*. 2019.

15. Rambøll. *Indledende screeningsrapport om kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer*. s.l. : Social- og Boligstyrelsen, 2020.
16. Social- og Boligstyrelsen. Assertive Community Treatment (ACT). *sbst.dk*. [Online] 2020. <https://sbst.dk/tvaergaende-omrader/Udviklings-og-Investeringsprogrammerne/dokumenterede-metoder-voksne-og-handicap/om/assertive-community-treatment-act>.
17. Social- og Boligstyrelsen. *Effekten af Social Færdighedstræning i samspil med bostøtte på uddannelse, beskæftigelse og offentlig økonomi*. 2021.
18. Benjaminsen, Lars, Henriksen, Theresa Dyrvig og Gliese, Torben. *Livet på hjemløseboformer - Brugerundersøgelse på § 110 boformer*. s.l. : SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (VIVE), 2015.
19. Ankestyrelsen. *Ankestyrelsens undersøgelse af: Indsatsen over for hjemløse borgere under ophold i boformer*. 2018.
20. Undervisningsministeriet. *Børn og unge på krisecentre skal også i skole - undervisning til børn og unge på krisecentre*. 2014.
21. Social- og Boligstyrelsen. *Undersøgelse om vold i nære relationer 2022 - En kvantitativ undersøgelse om brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante rådgivningstilbud til voldsudsatte personer*. 2022.
22. Danmarks Statistik. *dst.dk*. *Lidt flere kvinder på kvindekrisecentre i 2020*. [Online] 2021. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=32775>.
23. Rambøll. *Kortlægning af undervisning af og lektiehjælp til undervisningspligtige børn og unge på kvindekrisecentre - rapport*. s.l. : Undervisningsministeriet, 2013.
24. Social- og Boligstyrelsen. *Evaluering af tilsynsreformen*. 2018.
25. Ankestyrelsen. *Ankestyrelsens undersøgelse af - Sociale tilbud og plejefamiliers erfaringer med det nye socialtilsyn*. 2016.
26. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. *JobFirst-metoden - flere virksomhedsforløb med ordinære timer for udsatte borgere*. 2018.
27. Social- og Boligstyrelsen. *Udviklings- og investeringsprogrammet på børne- og ungeområdet*. *sbst.dk*. [Online] 2022. <https://sbst.dk/tvaergaende-omrader/Udviklings-og-Investeringsprogrammerne/dokumenterede-metoder-boern-og-unge/udviklings-og-investeringsprogrammet>.
28. Væksthusets Forskningscenter. *Resultater fra projekt: Troen på borgernes jobchance - Et studie af medarbejdernes forventninger til borgeren i beskæftigelsesindsatsen*. <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/>. [Online] 2021. <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/troen-paa-formidling/>.

29. Væksthusets Forskningscenter. Troen på jobchancen som et teoretisk begreb og empirisk fænomen. <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/>. [Online] 2021. <https://vaeksthusets-forskningscenter.dk/publikationer/troen-paa-jobchancen-som-teoretisk-begreb-og-empirisk-faenomen-2/>.
30. Social- og Boligstyrelsen. *Guideline til socialtilsynene vedr. stofmisbrugsbehandling*. 2021.
31. Danmarks Statistik. *Begreber i arbejdstidsregnskaber (ATR)*. Arbejdstidsregnskab. Arbejde og indkomst. 9. januar 2023.

Publikationen er udgivet af

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@sbst.dk
www.sbst.dk

2. udgave
Layout: 4PLUS4

Download eller se udgivelsen på www.sbst.dk
Der kan frit citeres fra udgivelsen med angivelse af kilde.

Elektronisk udgivelse: 978-87-85236-20-3

2. udgaven (2024) er identisk med 1. udgaven (2023) bortset fra, at særlige beskæftigelsestilbud for unge efter beskæftigelseslovgivningen ikke længere nævnes blandt de tilbud, som bør tillægges vægt ved bedømmelsen af indikator 1.b i kvalitetsmodellen (s. 16, nederst).

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk

December 2024